

Szept.

MAGYAR KURIR

496181

II.

MDCCCXIX - dik.

ESZTENDŐRE.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

K. PAPP MIKLÓS
gyűjteményéből,
AJTAI K. ALBERT
ajándéka 1902.

II. Fél Esztendő.

LIBRARY OF THE
H. 555 79

B É T S B E N,

Nyomtattatott Nemes Haykul Antal betűivel.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

MAGYAR KURIR

Bétsből, Pénteken, Július' 2-dikán 1819.

Frantzia Ország.

Minthogy a' Savary és egy Frantzia ifjú tengeri tiszt Vice-Gróf Deslothe között Smyrnában történt veszekedésről az újságainkból már kétféle tudósítást közlöttünk: illő leszen azt a' levelet is közlenünk, mellyet ezen ifjú Ur ezen történetről a' maga anyához *Marsiliáda* utasított: —“

„Smyrna, Aprilis' 6-dikán 1819. Ezen kedvetlen történetről néked Kedves Anyám, kemmit nem írnék, ha attól nem félhetnék, hogy afelelől mások nagyon hamisan fognak tudósítani. Tudod, hogy Savary, a' Frantzia Ex-Politziai Minister's az *Englishen* Princz egygyik gyilkosa itt van; a' történet gyakran összehozott bennünket a' társaságokban; de én soha véle beszédbe nem elegyedtem. A' többek közt egyszer falura, a' mi Konstantinápolyban lévő Követünk' anyossához *Laferite* aszszonysághoz hivattattunk chédre mind ketten. Ebéd előtt 's ebéd felett is jól folytak mindenek: hanem azután Savary külömbkülömb Generálisainkra 's a' többek közt Moreaura fordította a' beszédet, hanem semmi jót nem mondott egygyikről is. A' *Georges* összeesküvését czél nélkül való *Politikai Gyilkosságnak* nevezte. Én azt feleltem, hogy ezekre 's a' több ehhez hasonló összeesküvésekre nagy változások szolgáltak indító okú, 's czéljok is volt ezeknek, tudniillik, hogy *Bonaparte'* helyébe a' *Bourbonok* tétetődjenek thro-

nusra. — A' *Bourbonok*? így szólott *Savary*. — Igen is, a' *Bourbonok*, így feleltem én. Meglehet, hogy lehetek másokról való vélekedések is, tudniillik, más olyan Generálisokról, kiknek az ármádához nagy befolyások volt: hanem a' mi *Marquis Rivierét* a' Konstantinápolyi Követet 's a' több olyan összeesküdteket illeti, a' kik titkon vagy nyilvánágosan a' Királynak szolgáltak, ezek nem czélozhattak egyébre, hanem csak az igaz jussal biró Dynastiának visszaállítatására. — *Savary* erre semmit nem felelt. — Egy ifjú ember felszollalván, oly ellenvetést tett, hogy abban az időben a' Frantziák közt senki se gondolkozott a' *Bourbonokról*. — „Az igaz, így feleltem én, de gondolkozott ám a' mi akkori Országlószékünk a' Princzekről, a' melly ezeket nem csak hogy Német Országról és az Oroszbirodalomból elkergettette, de ha lehetett volna még Angliából is elkergettette volna, a' hol utolsó menedéket találtak. Minden tudja, hogy egygyet ezen Princzek közül a' Frantzia Országlószék elfogott, hogy Frantzia Országban meggyilkoltassa. — Ezen szókra *Savary*, mellyek neki kétségkívül nem tettettek, nem felcshett, mivelhogy *Madam La-Ferte* engem' karon fogván, magát véllem sétálni vezetette, 's ekképpen a' vetkedés félbeszakadott. Én így itélek, hogy beszédem Savaryt meg nem bánthatta: de ő, a' szobából való kimenetelem után, mint hallotiam, rútul kibotsátkozott ellenem:

azonban tsakugyan megígérte az ottlévőknek, hogy ezen tárgyról nem szoll vélelem többet. De én akkor mind ezekből semmit nem tudtam. Elkíservén az Asszonyt s a' tenger' partja felé, melyől valami egy óratávolsagra lehettem, visszatervén, látom, hogy Savary a' Kapitányommal beszél, 's mikor éppen a' hajóra belépni akarnék, megszollitt, így szollván: De-Flotte Urnak a' vala-czélása, hogy eugen' megbántson? — Én az Urral nem is szolltam, mondék — esmer-é az Úr engem' — de Savary tovább is kötődözött, mondván, hogy én az ő szerentsétlen állapotjával, mint az ő meggyalázására való alkalmatossággal éltem — 's ezen kötődözéseközben mind továbbtovább távozott a' parttól vélelem egyszűtt. — Én még egyszer elé hoztam, hogy nem véle beszéltem, de, ha tsak ugyan megbántódottnak tartja magát, kész vagyok az elégtétlre. — Gondolja-é *La-Flotte* Ur, így felelt Savary, hogy én megverekedésre borsátom magamat? — Miért ne? mondék én — Gaz ember, így felelt Savary, 's azonban páliáján kapván azzal főbe tsapott. — Az Ur, mondék én, egy J... F... 's nem lévén se kard se' páltza nállam, egy nagy pipaszárat akartam felkapni, a' midén ő néhány versben úgy hárántékon tsapott, hogy néhány sebet kaptam. Az alatt a' tengerről emberek szaladván segítségemre, kivettek a' Savari keziből, azt gondolván hogy meg akar ölni. Én tsaknem megdühöttem mérgembe, mint anyán-asszony gondolhatja. Azonban akaratom ellen a' hajóra vittek és sebeimet bekötötték. A' Kapitányom beszél, hogy a' Frantzia Consul napvon mérgeződén gyilkosom ellen, rendelést tett elfogattalása eránt, 's a' több idegen Consulokat is megkérte, hogy ne adjanak neki magoknál menedéket, melyet ezek minnyáan meg is ígértek, hanem Savary az Au-

glus kereskedőkhöz vontá-ei magát, itt pedig tilalmazza a' törvények a' valamely kereskedőnek házához való erőszakos be-
rontást. Én előbb megvizagaltathatálan voltam azért, hogy a' Consul ily gyilkos ügybe elegyítette magát, melyért én tulajdon magam' kezemmel szerettem volna bosszút állni: hanem jobban meg-gondolván a' dolgot, arra birt lelkies-me-retem és kötelességem, hogy bizzam tsak a' törvényekre azon átkozottnak megbün-tetését, a' ki tsak orozza meglámodni 's gyilkolni tud." — Vice Gróf *De-Flotte*.

Savary ezen történet után egy Anglus hajóra feülvén, Anghaba evezett.

Vandamme, kiről azt írta val, hogy tovább való rendelésig *Havróban* letartóztatva volna, Jan. 15-dikén *Nivevillén* utazott átul, útját Belgium felé folytatván.

A' Nemzeti Conventnek Gay nevű tagja, ki hasonlóképpen a' XVI-dik Lajos megölettetésére választott volt, engedelmet nyert az országba való visszamondatetre.

Nivevillénél a' Maas departamentjében egy paraszt krumplit kapálván, 48 arany és 67 ezüst pénzdarabokra talált, melyek a' 16-dik században verettek. — Nagyobb kintsre találtak, mint monlják, a' Meurthe departamentjében, Vie mellett. Frantzia Országnak eddig nem volt sója. Most ám sóra találtak, pedig, mint mutatja, sikeres fog lenni.

A' Király' oltalmazása alatt egy nevezetes társaság formálódott, melynek nagy emberek lévén tagjai, sok jót lehet tölle várni. Sok Érsekek, Püspökök, Paicek, Marschallok, Státustanátsosok a' tagjai. Első ülését Junius' 14-dikén a' Princez Angouleme' cíölülése alatt, az Érseki épület' szalájában tartotta. Ezen társaság a' felett tanátskozik, hogy a' foglázak' állapotját jobba lehessen tenni.

Nagy Britannia.

Azon levélnek hátralévő részében, melyet a' Chinai Császár az Anglus Királyhoz küldött, ily szokkal oldozza-fel az Anglus Uralkodókat attól, hogy hozzá több Követekeket 's ajándékokat küldjenek: — „A' ti Országotok meszszebb esik a' Centralis és Virágzó birodalomtól, hogy sem a' Követnek küldése ily meszsziire a' tenger kánykodó hajjai közt, könnyűnek tartódnama. Osztan úgy látszik, hogy a' ti Követeiket, 's mi birodalmunk' erköltsseit 's ceremonijait még nem is igen tudják gyakorolni, melyek valósággal oly nagyon is erőltetik a' nyelvet és ajakakat, hogy nagyon bajos kiállani. A' mi az ajándékokat illeti, ezen mennyei birodalom kevésre betsüli a' ti meszsziiről jövő ajándékaitokat. A' ti Országotok béli gyöngyöket, bár mi elmésen készítették 's gondjukat viselték is, még se' tartja se ritkának se' betserekknek. —

„A' mit néktek, O Király! a' Császár leginkább ajánl, az, hogy népteiteket békeségben 's határhántókat jó erőben tartálók, azért, hogy azon részek között, melyek a' ti otthon lévő tartományaitoktól nagyon meszsziire esnek, szakadások ne törtémenyennek. (Ezen szókkal Angliának napkeleti Indiai birtokaira látszik célozni a' Császár). Végezetre telvességel nem leszsz tehát szükséges, hogy ti ily meszszefföldről Követet küldjete, 's azt hegyenvölgyen 's az Oceanus tengeren által ide utoztassátok. Tsak szivetekeket öntsétek-ki a' tartozó engedelmesség által, azután éppen nem szükséges az, hogy valamely meglatározott időben ismét ide küldjete valakit a' mennyei jelenléte' látására, mind addig, miglen tudatokra nem fog adatni, hogy ismét az ezen birodalomból kitalyó Változtató Polyamatthoz járuljatek. Ezen Cs. parantsolat azért adattot, hogy ti ezt

mind örökönörökké kövessétek. **Kia-King** — 21. esztendő, 7. dik hónap, 26. dik nap (az az: Sept. 12. dike 1816-ban).

Londoni aczélmíves **Sourby**, úgynevezett égből hulló kőnek (meteorumnak) vasából (Nickel) készült kardot küldött Sándor Császárnak ajándékba, a' ki brillantos szép gyűrűt küldött neki érte. A' *meteorumot* **Barrow** nevű hajós Kapitány hozta a' Jöremenség' fokáról Londonba, és **Simson Termant** nevű Chemicus olvasztotta meg, és úgy találta, hogy 10 fontos meteorumban egyfont Nickel találtatik. **Barrow** egy egész massa ily égből hulló követ hozott magával, mint mondják.

Olasz Ország.

Austriai Császár ő Felsége Romából való elindulásának napján ezen fő Szemelvényeket tisztelte-meg nékiek ajándékozott Rendezimerek által, u. m: **Cardinalis Matteit** a' Sz. Collegium Dekányját 's **Hertzeg Altierit** Romai Senatort a' **Szent István** nagy keresztjével; **Barbarini**, **Chigi** és **Piombino** Hertzegeket a' **Leopold** nagy keresztjével; **Cesorini**, **Zagarolo**, **Odeschalchi** és **Cerveteri** Hertzegeket ugyan ezen Rend' közép keresztjével; továbbá, a' **Vas Korona** nagy keresztjével **Marquis Massimót**, közép keresztjével **Canovat** a' híres képfaragót, kis keresztjével pedig a' mestersegek' **Thorwaldsen**, **Commucini** és **Landi** nevű világszerte híres Professoraikat.

* * *

A' Tiberishen áskáló készülétek' Igazgatója, Austriai Császár ő Felségének udvariására menvén, 's az áskálási legfőbb maschinának modelláját megmutatván, ő Császári Királyi Felsége is beiratni méltóztatott magát az Aktzionariusok közzé tíz Aktziákkal.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

GRÓF FESTETICS GYÖRGY

h a l á l a k o r

Gróf László fiához.

Dülnek az oszlopok, roskad az épület,
Festetics elhuntál hazád' omladékin,
Pislogtass még reményt oh tarka terület,
Tapostatott díszünk' terjedő árnyékín!

Naprúl napra jobban vérző honn kebelck,
Mert Nagygyainkban most már paizst nem leltek,
Ne tsudálkozzatok, ha jajt énekelek,
Melylyet szűrt sebeink szívemben érleltek.

Mint mikor a' talkok' legelőjévé szánt
Pusztulásra jutó tág törpe tserében
Egy végső magános ag tölgyet sujt 's leránt
Jupiter' haragja büntető mérgében:

Ugy zuhant-le Györgyünk. Sűrű zokogások
Duna Tisza körül felemelkedének,
Mint annyi meg annyi felhőborulások
Zsámolyához, ködös egünk' Istenének.

Szerteszét a' könnyes magyar nép' felette
A' függő fellegben lengő szél' szózatja
Les kiki' fülébe, hogy minden érthette,
E' fontos beszédet fen'ten hangoztatja:

„Vagynak, kik feletted György számos'b keresztel
Czifrább pántlikákkal büszkén melylyeskedtek;
De ők sugárt vettek, te sugárt eresztel,
Melylyet melylyel fényítsz, 's így fénylesz felettek.

Szüntelen nemzeti dísz 's honn boldogságot
Buzogtál, 's eredvén a' mély jövődönck
Ha neveltél olykor szomszéd tót vagy ágot,
Meghagytad nyirokját a' magyar szöllönck.

A' honni áldások' nemes kifejtője'
Böls. lelke, köztetek lebegjen örökre.“

Ekkor egy kis Angyal, Nemzetünk őrzője,
Ki hajdan nagyobb volt, 's nem szorult ködökre

Menyei virány közt halvány alakjával
Magát a' felhőkből gyermekként mutatta
'S ott felül repesvén kis kurtá szárnyával
A' sir mellé a' sok kalászt rázogatta.

Teli kalászt azért hányt égből Angyalunk,
Hogy emlékeztessen Atyád' nagy lelkére.
Vetett, hogy arassunk, György — leve hát dalunk,
Te léssz, ha törsz a' mag' megérlelésére.

Gyomlálgasd nemzetünk', de Magyar maradjon.
Hágjon boldogsága, hágjon dicsősége;
Atyád' dísz pályáján érdemed haladjon,
És a' szép kezdetnek ne érkezzék vége.

Oh ti, kiknek ég föld adott tehetséget
'S még is Angyalunkat pulyává tettétek
Ha fentebb érzétek hamuvá nem égett,
E' mindennap rogyóbb hazát tekintsetek.

Ha hanyatlásunknak okát nem látjátok,
Következéseit busongva érzitek,
Elhányván nyelvetek, szenny, görts, fagy ilt rátok
Bár ragyogtak lángot vitéz cleitek:

Kis Gyeniusunkat mutaltam; országja
Kis kurtá szárnyával változhatik mássá.
Tsupán Nagygyainktól függ annak formája,
'S György hamvai felett nőhet oriássá.

Alsó-Olyson, Máj. 13d. 1819.

Gróf D e s s e ö f f y J ó ' s e f.

Pesti levelek szerint következő módon innepeltetett az idén, az Univer-
sitásnak az Ország középpontjára való ál-
taltételének örömnapja. Öszvegyülekez-
tek az Univeritásnak díszes Templomá-
ba nem tsak a' Tanító Urak, és a' Ta-
nulók, hanem számos külömbféle rendű
Férfiak is, 's azon fényes pompával tar-
tatott Nagy Misét meghalgatták, mellyet
Mélt. és Fő Tiszt. Paintner Mihály Püs-

pök Úr tartott. Azután az Univeritásnek
nagy palotájába jöttek öszve az Intézet-
hez tartozó személyeken kívül számos Úri
Vendégek, kik előtt T. T. Schedius La-
jos Úr, az Aesthetikának Kir. Tanítója,
ékes beszéddel előadta: minő tulajdon-
sága legyen egy fő tudományos Intézet-
nek; mitsoda öszveköttetésben legyen az
a' Státussal; és ezekre nézve mi kötelez-
sége legyen mind a' Tanítóknak, mind

a' Tanulóknak. Az egész gyülekezet há-
lados érzésekkel eltelve oszlott-el, 's
magasztalta mind boldogult Mária
Theresiát, ki a' tudományokat Or-
szágunkba illy szerentségen béplántálta,
mind a' mostan ditsósségesen Uralkodó
Felséges Királyunkat, ki a' tudományos
Intézeteket és Tudósokat nagylelkű ápol-
gatásaival gyámolítja.

Temesvárról. A' mult Jun. 9-
dik napja az itt lévő kegyes Oskolákra
nézve különös innepléssel nevezetessé
tétetett; midőn a' helybéli tanuló Ifjuság
önként öszve tett költséggel szerzett két-
féle Oskolai Zászlóját kedves, és nagy
érdemű Igazgatójától által venné. Szó-
koit délelőtti Tanulás után sok fő rangú
személyektől és számos Ifjakkal érdemes
Szüléiktől, és Gazdáiktól kísértetve a'
legtágassabb szobába öszvegyülekezének:
a' hova is a' drága áru, egyik oldalán a'
Kegyes Oskolák, másikán a' Gymnasium
tziemerével díszlő zászló, dob, és mási-
ka hanggal, válogatott Ifjak által kivont
kard között béhozattatott. — Nagy Tiszt.
Zimandchek Jeromos Director Úr, egy
igen szívreható deák beszédet tartott ez
alkalmatossággal. — Melyre hatodik Os-
kolabéli Tanuló, Body Antal, az egész
Ifjuság' nevében, az Ifjuságnak boldog-
sága' előmozdításán törekedő Igazgatójá-
nak válaszolt. — Minékatánna a' Nesz-
hoda Antal, ugyan azon hatodik Oskolai
tanuló által, egy nagy pergamen ár-
kusra rajzolva leírt neveik azoknak el-
olvastattak, kik e' drága Kints' meg-
szerzésében részt vettek, emlékezet oká-
ért azon Papiros tábla a' zászló fája üres-
ségébe bététetett. Utoljára Tiszt. Bok-

ross Ferencz Tanító Úr által ez alkalma-
tosságra készítettett, és kinyomtatott
deák Oda felolvastatott, és a' számos
Gyülekezet között elosztatott.

H i r d e t é s.

Az Albert Hertzeg' Moson Vármegyé-
ben helyhezített Magyar-Óvári Uradal-
ma által hírül adatik, Hogy a' jövő Ju-
lius' 20-dikáig, 30 darab, megkülömböz-
tetett szépségű, a' hazában neveltetett 's
mác a' Climához hozzá szokott, Helvetziai
származású Szarvas-marhák, úgymint ré-
szint Bika - részint Űsző-borjak, fél esz-
tendőtől fogva harmadfélíg való eszten-
dősök, el fognak adattatni. A' kik ezen
marhák között vásárolni kívánnak, ezennel
meghivattatnak, hogy e' végre a' mon-
dott napig itt helyben jelentsék magokat.

Költ Magyar-Óváron Janius' 19 - di-
kén 1819 - ben.

*Eredeti Spanyol Hágókosok, Anya-
és hágatni való Juhok, Fejőstehenek'
's borjak' Kótyavetyéje.*

A' Cs. K. Ősi és Faullai jószágok'
Fő Igazgatása által a' jövő Augustus 23,
24 és 25 - dik napjain, Magyar Országon
feles számú eredeti Spanyol Hágókosok,
a' tenyészésre egészen alkalmas anya
és hágatnivaló juhok, számos fejősteh-
nekkel 's borjakkal egygyütt, azonnal va-
ló készpénz fizetésésért, közönséges kó-
tyavetye' útján eladattatni fognak.

Maga a' kótyavetyélés az irt napo-
kon délelőtti 9 órakor a' Holitsi Cs.
K. mulató kastélyban közönséges rend-
tartással megy' véghez.

Költ Bétsben Jun 1 - ső napján 1819.

Száz forint Conventiósz pénzért adott Váltó czédulában: —

Junius' 30-dikán 247½ — Julius' első napján 248 — forintot.

Jegyzés. — Az Olvasó Urak' nevei még rendbeszedve nem lévén, azért ma
a' régi borítékok szerént mindenknek Ujságot küldöttünk.